

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.5.1.2025

Pan
Jerzy Treffon
Wójt Gminy Pawłowiczki
Urząd Gminy w Pawłowiczkach
pl. Jedności Narodu 1
47-280 Pawłowiczki

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

**P/25/050 - Realizacja przez samorządowe jednostki organizacyjne obowiązków
w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami**

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Pawłowiczkach ¹ , pl. Jedności Narodu 1, 47-280 Pawłowiczki
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jerzy Treffon ² , Wójt, od 5 grudnia 2006 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie do realizacji obowiązków w zakresie zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami 2. Prowadzenie działalności przy spełnieniu wymagań służących zapewnieniu dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2019 r. do zakończenia czynności kontrolnych ³
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontrolerzy	1. Agnieszka Haba, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/32/2025 z 14 marca 2025 r. 2. Agnieszka Kwiecień, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/34/2025 z 17 marca 2025 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Wójt.

³ Tj. do 10 lipca 2025 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działalność Urzędu dotyczącą realizacji obowiązków w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Urząd nie spełniał wymagań w zakresie dostępności architektonicznej i komunikacyjno-informacyjnej, określonych w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami⁶. Działania podjęte przez Wójta w zakresie przygotowania Urzędu do realizacji obowiązków dotyczących zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjno-informacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, były niewystarczające. Wójt wyznaczył osobę pełniącą funkcję koordynatora ds. dostępności⁷, określił jego zadania oraz opublikował dane na stronach internetowych Urzędu, jednak nie ustalił jego zakresu obowiązków ani mierników służących do monitorowania wykonania ustawowych zadań. *Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w Urzędzie Gminy w Pawłowiczkach*⁸, opublikowano w Biuletynie Informacji Publicznej⁹ po ponad trzech latach od daty jego zatwierdzenia, nie podjęto również skutecznych działań mających na celu jego wdrożenie. W treści umów, na podstawie których zlecano lub powierzano realizację zadań publicznych lub udzielano zamówień publicznych, nie uwzględniono minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Deklaracje dostępności oraz Raport o stanie zapewnienia dostępności na dzień 1 stycznia 2025 r. sporządzono w sposób nierzetelny. Ponadto deklaracje dostępności stron internetowych Urzędu nie były poddawane obowiązkowym przeglądom i aktualizacjom, a realizacja zadań z zakresu zapewnienia dostępności Urzędu dla osób ze szczególnymi potrzebami nie była przez Wójta nadzorowana w sposób skuteczny.

W treści dokumentów strategicznych opracowanych w Urzędzie zawarto postanowienia dotyczące zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. z 2024 r., poz. 1411; dalej: UZD.

⁷ Dalej: koordynator (w odniesieniu do funkcji).

⁸ Dalej: *Plan działania*.

⁹ Dalej: BIP.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie do realizacji obowiązków w zakresie zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami

Opis stanu faktycznego

1. Wójt wyznaczył osobę pełniącą w Gminie funkcję koordynatora na podstawie zarządzenia z dnia 3 września 2020 r.¹¹ Funkcję tą powierzono pracownikowi Urzędu – inspektorowi ds. kultury, kultury fizycznej i działalności gospodarczej¹². Przedmiotowe zarządzenie weszło w życie z dniem podjęcia, tj. z zachowaniem terminu określonego w art. 59 UZD. Dane kontaktowe koordynatora ds. dostępności¹³ zostały udostępnione na stronie podmiotowej BIP 16 września 2020 r., a następnie – 28 stycznia 2021 r. – przeniesione na obecnie funkcjonującą wersję strony BIP. Osoba pełniąca funkcję koordynatora posiadała wykształcenie średnie, a także ukończyła kurs i szkolenia dotyczące obowiązków koordynatora¹⁴.

(akta kontroli str. 17-18, 53, 87-89, 185)

2. Wójt określił w formie zarządzenia¹⁵ zadania koordynatora, które były tożsame z zadaniami wskazanymi w art. 14 ust. 2 UZD i obejmowały: a/ wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez Urząd, b/ przygotowanie i koordynację wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez Gminę (Pawłowiczki)¹⁶, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 6 UZD, c/ monitorowanie działalności podejmowanej przez Gminę Pawłowiczki w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. W Urzędzie nie zostały określone mierniki służące do monitorowania wykonania zadań powierzonych koordynatorowi. Wójt nie określił także, do 31 marca 2025 r., zakresu obowiązków koordynatora. Powyższe zagadnienia szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 53, 64-68, 117-118)

3. Wójt podjął działania zmierzające do przygotowania i wdrożenia przez koordynatora planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Na podstawie zarządzenia z 3 września 2020 r. Koordynator przedłożyła Wójtowi w dniu 10 marca 2022 r. projekt *Planu działania*. Powyższe poprzedzone zostało przeprowadzeniem przez Koordynatora i inspektora ds. budownictwa przeglądu

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Zarządzenie nr 0050.128.2020 Wójta Gminy Pawłowiczki z dnia 3 września 2020 r. w sprawie wyznaczenia koordynatora do spraw dostępności. Dalej: Zarządzenie z 3 września 2020 r.

¹² Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Gminy w Pawłowiczkach samodzielne stanowisko ds. kultury, kultury fizycznej i działalności gospodarczej podlega bezpośrednio wójtowi.

¹³ Dalej: Koordynator (w odniesieniu do osoby pełniącej funkcję koordynatora).

¹⁴ Kurs on-line pn. *Koordynator ds. dostępności w urzędzie* (w dniach 8-23 września 2020 r.) oraz szkolenie pn. *Raport o stanie zapewnienia dostępności w 2025 roku Koordynator ds. dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami a złożenie raportu do GUS-u w pigułce* (w dniu 25 marca 2025 r.).

¹⁵ Zarządzenie z 3 września 2020 r.

¹⁶ Przypis NIK.

budynku, w którym funkcjonował Urząd, dokonany pod kątem spełnienia minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności architektonicznej, a także przeprowadzeniem konsultacji z Wójtem i Sekretarzem Gminy. Przedłożony projekt *Planu działania* uwzględnił uwagi zgłoszone na etapie konsultacji. W wyniku przeprowadzonej analizy dostępności architektonicznej Urzędu Koordynator wyznaczyła sześć zadań mających na celu poprawę zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w Urzędzie¹⁷. Według informacji uzyskanych od Wójta i Koordynatora sporządzenie projektu *Planu działania* poprzedzono również badaniem dostępności Urzędu w zakresie informacyjno-komunikacyjnym i cyfrowym, przy czym czynności te nie zostały udokumentowane. Powyższe opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 57-63)

Wójt zatwierdził *Plan działania* 10 marca 2022 r. Dokument ten obejmował osiem obszarów działań¹⁸. Dla poszczególnych obszarów określono sposób i termin realizacji oraz osobę/osoby odpowiedzialne za realizację, przy czym w żadnym z obszarów nie wskazano daty określającej wykonane lub planowane wykonanie zadania¹⁹. Przedmiotowy dokument nie zawierał analizy stanu zapewnienia dostępności, a także zapisów dotyczących: a/ minimalnych wymagań w zakresie dostępności architektonicznej, b/ zapewnienia, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku, c/ harmonogramu działań, ich planowanych kosztów i źródeł finansowych ich pokrycia. Powyższe zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Plan działania opublikowano na stronie BIP Urzędu 17 marca 2025 r., o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 54-56, 87-89)

W Urzędzie nie korzystano z dofinansowania z Rządowego Programu Dostępność Plus na realizację zadań określonych przez Koordynatora w wyniku przeprowadzonej analizy w zakresie dostępności architektonicznej Urzędu oraz zadań z obszarów określonych w *Planie działania*.

(akta kontroli str. 615-628)

¹⁷ 1/ Wyznaczyć w najbliższej odległości od siedziby Urzędu miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych, z oznakowaniem poziomym i pionowym; 2/ krawężdzie pierwszego i ostatniego stopnia schodów oznaczyć taśmą kontrastową; 3/ oznaczyć czytelnie informacje o nr pięter; 4/ stosować w umieszczonych informacjach dużą bezszeryfową czcionkę; 5/ zastosować piktogramy z podstawowymi funkcjami obiektu i kierunkami dotarcia do najważniejszych pomieszczeń; 6/ wyznaczyć na parterze budynku pomieszczenie, w którym będzie się odbywała obsługa osób ze szczególnymi potrzebami.

¹⁸ 1/ wyznaczenie koordynatora ds. dostępności i ogłoszenie do publicznej wiadomości; 2/ analiza stanu obiektu Urzędu Gminy pod względem dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami; 3/ przygotowanie Deklaracji dostępności; 4/ opracowanie i wdrożenie niezbędnych rozwiązań mających na celu zapewnienie minimalnych wymagań (dostępność alternatywna) we wszystkich obszarach: architektonicznych, cyfrowych i informacyjno-komunikacyjnych; 5/ umożliwienie dostępu alternatywnego w przypadkach, gdy z przyczyn niezależnych od Urzędu, nie będzie on w stanie zapewnić dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami; 6/ monitorowanie jednostek podległych w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami; 7/ pozyskanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu poprawy dostępności dla sposobu ze szczególnymi potrzebami; 8/ udział w szkoleniach z zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

¹⁹ W obszarach nr 1 i 3 termin realizacji określono jako *wykonane*, a w obszarach nr 2 i 4-8 jako *realizacja w całym okresie działania*.

4. Wójt zapewnił uwzględnienie w treści przyjętych w Urzędzie dokumentów strategicznych postanowień dotyczących dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

W okresie od 20 września 2019 r. do 21 marca 2025 r. w Gminie Pawłowiczki²⁰ przyjęto dziewięć rodzajów dokumentów strategicznych²¹, spośród których trzy objęto szczegółową analizą treści pod kątem zamieszczenia w tych dokumentach zapisów uwzględniających konieczność zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Treści w tym zakresie zawarte zostały we wszystkich dokumentach objętych badaniem, tj.: a/ *Strategii Rozwoju Gminy Pawłowiczki 2030*²², b/ *Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Pawłowiczki na lata 2024-2030*²³, c/ *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pawłowiczki na lata 2021-2026*²⁴.

Przedmiotowe dokumenty strategiczne zawierały postanowienia dotyczące zapewnienia dostępności: a/ architektonicznej – poprzez: *zagwarantowanie swobodnego dostępu do rewitalizowanej infrastruktury, pozabawienie barier architektonicznych i wyposażenie obiektu w dodatkowe elementy wizualne lub dźwiękowe ułatwiające korzystanie z obiektu osobom o szczególnych potrzebach*²⁵; b/ cyfrowej – poprzez: *rozwijanie cyfrowych kompetencji obywateli*²⁶, *tworzenie zasobów cyfrowych jak najpełniejszych i jak najłatwiej dostępnych dla każdego obywatela*²⁷; c/ komunikacyjno-informacyjnej – poprzez: *przywracanie i reorganizację regionalnych oraz lokalnych połączeń autobusowych*²⁸, *zapewnienie osobom chętnym do wzięcia udziału w wydarzeniu transportu*²⁹, *zapewnienie osobom, które tego potrzebują m.in. tłumacza tekstu na język migowy, zakup i instalację środków technicznych do obsługi osób słabowidzących, np. czytników e-booków*³⁰. Wytyczne dotyczące uwzględnienia w dokumentach strategicznych Gminy zagadnień zapewnienia dostępności dla osób o szczególnych potrzebach

²⁰ Dalej: Gmina.

²¹ 1/ *Strategia Rozwoju Gminy Pawłowiczki 2030*; 2/ *Gminny Program Rewitalizacji na lata 2024-2030* (stanowiący załącznik nr 1 do uchwały Nr IV/26/24 Rady Gminy Pawłowiczki z dnia 30 lipca 2024 r.); 3/ *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pawłowiczki na lata 2021-2026* (stanowiąca załącznik do uchwały Nr XX/136/21 Rady Gminy w Pawłowiczkach z dnia 28 stycznia 2021 r.); 4/ *Roczny Program współpracy Gminy Pawłowiczki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami uprawnionymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego* (uchwalany corocznie); 5/ *Gminny Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025*; 6/ *Program ochrony środowiska dla Gminy Pawłowiczki na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029*; 7/ *Gminny Program Wspierania Rodzin Gminy Pawłowiczki na lata 2022-2024*; 8/ *Gminny Program Wspierania Rodzin Gminy Pawłowiczki na lata 2025-2027*; 9/ *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pawłowiczki na lata 2021-2023* (stanowiący załącznik do uchwały Nr XX/137/21 Rady Gminy w Pawłowiczkach z dnia 29 stycznia 2021 r.).

²² Dokument opublikowany na stronie BIP Urzędu: <https://bip.pawlowiczki.pl/856/strategia-rozwoju-gminy-pawlowiczki-2030.html?searchKey=strategia> (dostęp: 25 marca 2025 r.) Dalej: *Strategia Rozwoju*.

²³ Dokument opublikowany na stronie BIP urzędu: <https://bip.pawlowiczki.pl/1011/gminny-program-rewitalizacji.html?searchKey=program%20rewitalizacji> (dostęp: 25 marca 2025 r.) Dalej: *Gminny Program Rewitalizacji*.

²⁴ Dokument opublikowany na stronie BIP Urzędu: <https://bip.pawlowiczki.pl/16/wyniki-wyszukiwania.html?Key=strategia%20na%20lata%202021-2026&Type=1&Page=1> (dostęp: 25 marca 2025 r.). Dalej: *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych*.

²⁵ *Gminny Program Rewitalizacji*, str. 81, 83, 87, 90-91, 93, 97.

²⁶ *Strategia Rozwoju*, str. 64.

²⁷ *Strategia Rozwoju*, str. 65.

²⁸ *Strategia Rozwoju*, str. 63.

²⁹ *Gminny Program Rewitalizacji*, str. 88.

³⁰ *Gminny Program Rewitalizacji*, str. 95.

zawarto również w zakresie tematyki społecznej (poprzez zrównoważony rozwój wszystkich grup demograficznych mieszkańców³¹), edukacyjnej³², ochrony dziedzictwa kultury³³ i rewitalizacji³⁴.

(akta kontroli str. 64-70)

5. Badaniem objęto 66 umów zawartych przez kontrolowaną jednostkę w okresie od 5 września 2021 r. do 1 kwietnia 2024 r., stanowiących podstawę zlecenia lub powierzenia realizacji zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych podmiotom innym niż podmioty publiczne oraz umów o udzielenie zamówień publicznych. Umowy te obejmowały zadania z zakresu: a/ utrzymania gminnych obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej, b/ gminnych dróg i ulic, c/ kultury, d/ lokalnego transportu zbiorowego, e/ terenów rekreacyjnych i urzędzeń sportowych, f/ promocji gminy. W 26 przypadkach z 66 (39%) przedmiot umowy obligował zmwawiającego do określenia w jej treści warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Przeprowadzona analiza wykazała, że w treści 21 z ww. 26 (81%) umów objętych badaniem nie uwzględniano warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie tych zadań publicznych lub zamówień publicznych z uwzględnieniem minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 UZD. Szerzej opisano to w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W pozostałych pięciu umowach³⁵ (20%), które dotyczyły świadczenia usług z zakresu transportu publicznego, zawarto postanowienia gwarantujące dostosowanie środków transportu do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz osób o ograniczonej zdolności ruchowej, a także wprowadzenie systemu umożliwiającego wsiadanie i wysiadanie osobom na wózku inwalidzkim.

(akta kontroli str. 225-472)

Spośród ww. 66 umów dodatkowej analizie poddano 45 umów na roboty budowlane i trzy umowy na usługi wykonania projektów budowlanych. W przypadku 11 z 45 (24%) umów na roboty budowlane i we wszystkich umowach dotyczących wykonania projektów budowlanych, przedmiot umowy

³¹ Strategia Rozwoju, str. 53 – *W wymiarze społecznym rozwój zrównoważony oznacza rozwój świadomy demograficznie i odpowiedzialny społecznie, tzn. włączający z procesy rozwojowe wszystkie grupy społeczne. (...) Jako odpowiedź na postępujący proces starzenia się społeczeństwa, podejmowane będą działania dedykowane seniorom z myślą o podtrzymaniu ich sprawności i aktywności.*

³² Strategia Rozwoju, str. 54 – *(...) wyrównywanie szans edukacyjnych osób, które przejawiają trudności w edukacji, lub których stan zdrowia, pozycja społeczna czy sytuacja materialna utrudnia dostęp do dobrej jakości kształcenia. W tym aspekcie interwencja dotyczyć będzie oferty zajęć dla osób wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i szczególnych metod pracy, w tym osób z niepełnosprawnościami.*

³³ Strategia Rozwoju, str. 55 – *Impulsem do wzmocnienia uczestnictwa w kulturze powinny stać się wielofunkcyjne, interdyscyplinarne centra, stwarzające warunki do tworzenia i poznawania kultury, rozwijania zainteresowań, pasji i talentów. (...) Szczególną uwagę powinno się zwrócić na podniesienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz rodzin z dziećmi.*

³⁴ Gminny Program Rewitalizacji, str. 71 – *Głównym celem rewitalizacji jest zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców Gminy poprzez kompleksowe działania społeczne, infrastrukturalne i środowiskowe, które obejmują rewitalizację miejsc, obiektów i przestrzeni w celu pobudzenia aktywności społecznej.*

³⁵ Umowy zawarte z GTVBUS Polska Sp. z o.o.: 1/ nr 02/08/DG/2021 z 30 sierpnia 2021 r., 2/ nr 01/01/DG/2022 z 3 stycznia 2022 r., 3/ nr 01/01/DG/2023 z 2 stycznia 2023 r., 4/ nr 01/01/DG/2024 z 16 stycznia 2024 r. 5/ nr 01/01/DG/2025 z 2 stycznia 2025 r.

zobowiązywał do określenia w jej treści warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami i nie uwzględniono w nich zasad uniwersalnego projektowania. Było to niezgodne z art. 4 ust. 4 UZD, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 264-373)

6. W Urzędzie sporządzone zostały deklaracje dostępności strony internetowej oraz strony BIP Urzędu. Przedmiotowe dokumenty sporządzono odpowiednio 30 grudnia 2020 r. (strona internetowa Urzędu) i 24 września 2020 r. (strona BIP Urzędu), a opublikowano odpowiednio 30 grudnia 2020 r. (strona internetowa Urzędu) i 14 grudnia 2020 r. (strona BIP Urzędu), a 18 marca 2021 r. przeniesiono na obecnie funkcjonującą stronę BIP³⁶. Do dnia przeprowadzenia czynności kontrolnych³⁷, przedmiotowe dokumenty nie zostały poddane przeglądom i aktualizacjom, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W treści Deklaracji dostępności zamieszczono zapisy o pełnej zgodności strony internetowej oraz strony BIP Urzędu z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych³⁸, pomimo że przedmiotowe strony były jedynie częściowo zgodne z tymi przepisami. Deklaracje sporządzono z wykorzystaniem wzoru określonego w załączniku do decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2018/1523³⁹, przy czym zmodyfikowane zostały zapisy w części dotyczącej przedmiotu zastosowania deklaracji (akapit drugi) oraz zgodności strony (akapit czwarty). Deklaracje dostępności opublikowano w formacie HTML, a linki do tych dokumentów zamieszczone zostały w sposób zapewniający dostęp do tych dokumentów podczas nawigacji na obu stronach Urzędu. Opublikowane deklaracje: a/ nie były w pełni zgodne z Tabelą Struktury oraz Tabelą Identyfikatorów zawartą w wytycznych Ministerstwa Cyfryzacji⁴⁰, b/ zawierały ww. modyfikacje we wzorze, c/ nie zawierały informacji nt. przeprowadzanych przeglądów i aktualizacji, d/ nie zawierały informacji dotyczących treści niedostępnych⁴¹. Powyższe zagadnienia opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 87-93, 176-183, 185-188)

W Urzędzie nie wystąpiły przypadki nałożenia przez ministra właściwego ds. informatyzacji kary pieniężnej z tytułu niesporządzenia i niepublikowania

³⁶ Wg oświadczenia Kierownika Referatu Zasobów Rozwoju i Inwestycji nie ma możliwości zweryfikowania daty opublikowania deklaracji dostępności na pierwotnie funkcjonującej stronie BIP. W dniu 24 września 2020 r. Sekretarz Gminy przekazała do publikacji ww. dokument podmiotowi zewnętrznemu, z którym Gmina miała podpisaną umowę w tym zakresie.

³⁷ Tj. 2 kwietnia 2025 r.

³⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 1440; dalej: UDC.

³⁹ Wzór określony został w załączniku do decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2018/1523 z dnia 11 października 2018 r. ustanawiającej wzór oświadczenia w sprawie dostępności zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego. Dalej: Wzór Komisji UE.

⁴⁰ Dokument opracowany przez Centrum Rozwoju Kompetencji Cyfrowych, Ministerstwa Cyfryzacji pn. *Warunki techniczne publikacji i struktura dokumentu elektronicznego deklaracji dostępności*. Dalej: Wytyczne Ministerstwa Cyfryzacji.

⁴¹ Tj. informacji nt. niezgodności stron internetowych (opis sekcji, treści, funkcji niezgodnych z załącznikiem do UDC).

deklaracji dostępności albo niezawierania w deklaracji dostępności elementów wskazanych w art. 10 ust. 3-5⁴² UDC.

(akta kontroli str. 143-145)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie od 3 września 2020 r. do 31 marca 2025 r. Wójt nie określił w formie pisemnej zakresu obowiązków koordynatora. Powyższe według NIK świadczy o braku rzetelności działań polegających na wyznaczeniu osoby pełniącej ww. funkcję. Zgodnie z treścią standardu II.A pkt 3 kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych⁴³, *Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności jednostek, poszczególnych komórek organizacyjnych jednostki oraz zakres podległości pracowników powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności powinien być określony dla każdego pracownika.*

W złożonych wyjaśnieniach Wójt wskazał, że *Sekretarz, przygotowując treść zarządzenia⁴⁴ utożsamiła wskazane w nim zadania z obowiązkami, które są określane w zakresie czynności. Sekretarz Gminy wyjaśniła: byłam przekonana, że zawarcie zadań w zarządzeniu w zupełności wystarczy. Po podpisaniu przez Wójta ww. zarządzenia udałam się do pracownika. Przeprowadziłam z nim rozmowę nt. nowych obowiązków wynikających z UZD, które będzie on zobowiązany realizować. Jednocześnie Sekretarz Gminy wyjaśniła, że przygotowała na piśmie w dniu 31 marca 2025 r. aneks nr 5 dla pracownika, szczegółowo określający zadania, które są i będą wykonywane przez koordynatora. Został on dogłębnie przeanalizowany z pracownikiem. Po zapoznaniu się z nim pracownik potwierdził swoim podpisem jego przyjęcie do realizacji.*

W trakcie kontroli, tj. 31 marca 2025 r., określony został pisemnie zakres obowiązków pracownika, pełniącego funkcję koordynatora ds. dostępności, którego przyjęcie pracownik potwierdził własnoręcznym podpisem.

(akta kontroli str. 53, 64-71, 113-118)

2. Wójt, nie ustalił mierników monitorowania wykonania zadań ustawowych koordynatora, co wskazuje na nierzetelną realizację obowiązku wyznaczenia osoby realizującej zadania, o których mowa w art. 14 ust. 2 UZD. Zgodnie ze standardem II.B pkt 6 *Standardów kontroli zarządczej, Cele i zadania należy określać jasno i w co najmniej rocznej perspektywie. Ich wykonanie należy monitorować za pomocą wyznaczonych mierników.* Powyższe zaniechanie skutkowało ograniczeniem możliwości monitorowania i oceny realizacji wykonania zadań powierzonych koordynatorowi.

⁴² Tj. obejmujących: a/ informację lub link do informacji o sposobie dokonania oceny dostępności cyfrowej; b/ dane teled adresowe siedziby podmiotu publicznego wraz ze wskazaniem danych kontaktowych osoby lub komórki organizacyjnej wyznaczonej do realizacji spraw w zakresie dostępności cyfrowej w tym podmiocie publicznym; c/ informacje na temat utworzonych na stronie internetowej lub w aplikacji mobilnej niestandardowych skrótów klawiszowych służących przemieszczaniu się po elementach strony internetowej lub elementach aplikacji mobilnej i uruchamianiu funkcji dostępnych na stronie internetowej lub w aplikacji mobilnej.

⁴³ *Standardy kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych* stanowiące załącznik do Komunikatu nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. (poz. 84). Dalej: *Standardy kontroli zarządczej*.

⁴⁴ Zarządzenie z 3 września 2020 r. [przypis NIK].

Wójt wyjaśnił: *z uwagi na specyfikę urzędu oraz liczbę zatrudnionych pracowników nadzór nad realizowanymi zadaniami, w tym również dotyczącymi realizacji UZD są mi znane i niejednokrotnie były przedmiotem rozmów i ustaleń m.in. z Koordynatorem.*

(akta kontroli str. 53, 64-71)

3. Opracowany w Urzędzie i zatwierdzony przez Wójta *Plan działania* nie zawierał analizy stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, pomimo że wymóg taki określony został w art. 14 ust. 3 UZD. Zgodnie z tym przepisem, plan działania, o którym mowa w art. 14 ust. 2 pkt 2 tej ustawy, obejmuje w szczególności analizę stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmiot, o którym mowa w ust. 1, oraz planowane działania w zakresie poprawy realizacji zadań w zakresie dostępności.

Koordinator wyjaśniła: *w opracowanym Planie działania nie została zamieszczona analiza stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Przed opracowaniem Planu działania, taka analiza została przeprowadzona. Analiza dotyczyła dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej. Z przeprowadzonej analizy nie powstał dokument, jednak na jej podstawie zostały zaplanowane działania. Przyjęte w Planie działania obszary działań zawierają w sobie przeprowadzoną analizę, bez której trudno byłoby wybrać do realizacji konkretne zadania.*

W złożonych wyjaśnieniach Wójt wskazał, że brak zamieszczenia wyodrębnionej analizy stanu zapewnienia dostępności w *Planie działania* nie wynikał z celowego pominięcia tego obowiązku, lecz z przyjętego uproszczonego formatu dokumentu, w którym część opisowa dotycząca stanu faktycznego dostępności była zawarta w sposób rozproszony w treści dokumentu, a nie w postaci jednoznacznie zatytułowanej i odrębnej sekcji.

(akta kontroli str. 57-63, 151-158, 593-610)

4. W treści zatwierzonego przez Wójta *Planu działania* nie zawarto postanowień dotyczących minimalnych wymagań w zakresie dostępności architektonicznej oraz zapewnienia, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku, co stanowiło naruszenie art. 14 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 w związku z art. 6 pkt 1 oraz art. 6 pkt 3 lit. d UZD. Ponadto, dokument ten nie zawierał harmonogramu działań, ich planowanych kosztów oraz źródeł finansowych ich pokrycia, co według NIK świadczy o braku rzetelności jego opracowania i zatwierdzenia.

Koordinator wyjaśniła, że *w przypadku dostępności architektonicznej budynek spełnia takie minimalne wymagania, jak: a/ zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych (na parterze budynku), b/ dostępna jest informacja na temat rozkładu pomieszczeń w budynku w sposób wizualny i głosowy⁴⁵, c/ zapewniony jest wstęp do budynku osobie korzystającej z psa asystującego. W przypadku innych minimalnych wymagań, przez specyfikę budynku – budynek zabytkowy, wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków, brak możliwości instalacji windy, innych urządzeń lub zastosowania innych środków technicznych*

⁴⁵ Por. nieprawidłowość w obszarze 2 w pkt 5 w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

i rozwiązań architektonicznych w budynku, które mogłyby umożliwić dostęp do wszystkich pomieszczeń – wyszłam z założenia, że nie będę wpisywała do planu zadań, których i tak nie można wykonać. Natomiast w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej przyjęte zostały w planie działania m.in.: instalacja urządzeń do obsługi osób słabosłyszących i słabowidzących, zapewnienie na stronie internetowej odczytu tekstu maszynowo. W złożonych wyjaśnieniach Koordynator podała, że nie miała wiedzy o konieczności zawarcia w Planie działania elementów, tj.: a/ harmonogramu planowanych działań w zakresie poprawy dostępności w Urzędzie, b/ planowanych kosztów działania w ww. zakresie, c/ źródeł finansowych pokrycia kosztów, jakie należy ponieść w związku z działaniami związanymi z poprawą dostępności w Urzędzie. Jednocześnie Koordynator zaznaczyła, iż obecnie ma świadomość, że powyższe działania zostały ujęte bardzo ogólnie, nie spełniają minimalnych wymagań zgodnie z ustawą i nie zostały uszczegółowione. Jednak opracowując plan posiadałam taką wiedzę i przygotowałam Plan dostępności tak, jak umiałam.

Natomiast Wójt wyjaśnił: *Plan działania został opracowany przez wyznaczonego przeze mnie koordynatora zgodnie z art. 14 ust. 1 UZD w związku z art. 14 ust. 2 pkt2 UZD. Prawdopodobnie Pani Koordynator przygotowując ww. Plan działania, przez swoje niezamierzone niedopatrzenie, nie ujęła w nim minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, a wskazanymi w art. 6 UZD.*

(akta kontroli str. 54-56, 72-84)

5. Wójt nie zapewnił niezwłocznego opublikowania na stronie BIP Urzędu *Planu działania*. Przedmiotowy dokument został opublikowany 17 marca 2025 r., tj. po upływie 1103 dni od daty jego zatwierdzenia przez Wójta. Niepodjęcie niezwłocznych działań mających na celu publikację ww. dokumentu świadczy o braku wymaganej rzetelności, czego skutkiem był utrudniony dostęp do treści tego dokumentu przez podmioty zainteresowane.

W złożonych wyjaśnieniach Wójt stwierdził, że *Plan działania nie został opublikowany na stronie BIP, gdyż Koordynator nie przekazał go do publikacji.*

Koordynator wyjaśniła: *wiedziałam, że Plan działania musi zostać zatwierdzony przez Wójta, jednak umknęło mojej uwadze, że musi być również zamieszczony na stronie BIP Urzędu. Na pewno było to spowodowane (...) większym zakresem moich dotychczasowych obowiązków, które otrzymałam na przełomie lat 2021/2022⁴⁶. Dopiero, kiedy przygotowywałam się do złożenia Raportu o stanie zapewnienia dostępności podmiotu publicznego, w marcu br., zdałam sobie sprawę, że nie dopełniłam wyżej wymienionego obowiązku.*

(akta kontroli str. 11-16, 87-89, 104-112, 120-124)

6. Wójt nie zapewnił wprowadzenia do treści umów zawieranych przez Gminę w okresie od 6 września 2021 r. do kwietnia 2025 r., na podstawie których zlecano lub powierzano realizację zadań publicznych oraz udzielano zamówień publicznych, określenia warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Dotyczyło to 21 z 26 (81%) umów objętych

⁴⁶ Nowe zadania związane z: a/ gminnym transportem o charakterze użyteczności publicznej, b/ przyjmowaniem i wprowadzaniem do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków Deklaracji dotyczących źródeł ciepła i źródeł spalania paliw w budynkach, c/ sprzedaż węgla dla gospodarstw.

badaniem i stanowiło naruszenie art. 4 ust. 3 w zw. z art. 73 pkt 3, art. 6 UZD w zw. z art. 73 pkt 1 UZD.

(akta kontroli str. 227-274, 279-280, 294-295, 304-306, 307-310, 327-328, 345-346, 355-356, 359-360, 374-391, 388-407)

Wójt wyjaśnił: *Gmina Pawłowiczki w latach 2021-2025 realizowała głównie zadania polegające na budowie kanalizacji sanitarnej, remoncie nawierzchni dróg gminnych oraz budowy, rozbudowy dróg wewnętrznych i dojazdowych do gruntów rolnych. (...) Zważywszy na zapis art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁴⁷ w opisach przedmiotu zamówienia nie uwzględniono wymagań w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników, ponieważ nie było to uzasadnione charakterem przedmiotu zamówienia. Zamówienia realizowane poza ustawą (...) miały charakter remontowy i nie zmieniano struktury danego obiektu. Według NIK, we wskazanych 26 z 66 objętych szczegółowym badaniem umów ich zakres przedmiotowy obejmował realizację zadań publicznych, wymagających określenia w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, z uwzględnieniem minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 UZD. Wójt wskazał również: *w treści innych umów, do których nie były prowadzone postępowania przetargowe, a zawieranych przez Gminę w latach 2021-2025, na podstawie których zlecano lub powierzano zadania, nie zapewniłem zawarcia zapisów uwzględniających warunki służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania, z powodu przeoczenia stosowania takich zapisów.**

(akta kontroli str. 159-164)

7. Wójt, w treści umów zawartych w okresie od 6 września 2021 r. do zakończenia kontroli, nie zapewnił uwzględnienia postanowień wprowadzających zasady uniwersalnego projektowania. Dotyczyło to 14 z 48 (29%) zbadanych umów na wykonanie projektów budowlanych i robót budowlanych. Powyższe stanowiło naruszenie art. 4 ust. 4 w zw. z art. 73 pkt 3 i art. 4 ust. 1 UZD i mogło skutkować ograniczeniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie przedmiotu zawianych umów.

Wójt wyjaśnił: *w przypadku umów zawieranych przez Gminę Pawłowiczki, a dotyczących przygotowania dokumentacji projektowej uważano, że to na wykonawcach umów – projektantach spoczywał obowiązek przygotowywania dokumentacji projektowej zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.*

(akta kontroli str. 159-164, 365-373)

8. Wójt nie zapewnił corocznego przeprowadzania przeglądów i aktualizacji deklaracji dostępności cyfrowej strony internetowej Urzędu oraz strony BIP Urzędu, co stanowiło naruszenie art. 11 UDC. Skutkiem powyższego zaniechania był brak dostępu podmiotów zewnętrznych do aktualnych informacji dotyczących zapewnienia dostępności ww. stron internetowych.

W złożonych wyjaśnieniach Koordynator wskazała, że *brak aktualizacji deklaracji dostępności do dnia 31 marca każdego roku wynika z tego, że pod kątem dostępności architektonicznej i komunikacyjno-informacyjnej w Urzędzie nie zaszły*

⁴⁷ Dz. U. 2024 r. poz. 1320, ze zm.

większe zmiany. Obecnie jest opracowywana nowa deklaracja dostępności, która zostanie zamieszczona na stronach internetowych, a w kolejnych latach będzie ona aktualizowana zawsze w terminie przewidzianym w ustawie.

Wójt wyjaśnił, że nie przeprowadzono aktualizacji deklaracji dostępności na stronie internetowej BIP, gdyż nie nastąpiły istotne zmiany mogące mieć wpływ na dostępność, zatem nie zachodziła konieczność jej aktualizacji. Nie była również wykonywana żadna istotna przebudowa czy aktualizacja strony internetowej, która mogła mieć wpływ na jej dostępność cyfrową. Deklaruję, że nadzorując pracę koordynatora, zapewnię prowadzenie corocznych przeglądów zgodnie z zapisami ustawy. Ponadto dodam, że na powyższą zaistniałą sytuację miały też wpływ wydarzenia, a z nimi związane dodatkowe zadania, jakie spłynęły na samorząd w latach 2020-2022, tj. pandemia, sprzedaż węgla czy wojna na Ukrainie.

(akta kontroli str. 87-93, 104-112, 120-124)

9. Wójt nie zapewnił rzetelnego sporządzenia deklaracji dostępności strony internetowej i strony BIP Urzędu.

W treści przedmiotowych dokumentów wskazano zgodność strony internetowej oraz strony BIP Urzędu z przepisami UDC, pomimo że przedmiotowe strony były jedynie częściowo zgodne z ww. przepisami⁴⁸. Deklaracje dostępności dla obu stron internetowych nie zawierały zapisów, że ww. strony internetowe nie są w pełni zgodne z UDC, choć faktycznie były one tylko częściowo zgodne z UDC. Zgodnie z załącznikiem do decyzji Komisji UE 2018/1523 deklaracje powinny zawierać, w sekcji „Treści niedostępne”, informacje na temat treści i funkcji, które są jeszcze niezgodne. Ponadto dokumenty te sporządzone zostały nie w pełni zgodnie ze wzorem określonym w decyzji Komisji UE oraz z Wytycznymi Ministerstwa Cyfryzacji. Dotyczyło to: a/ treści deklaracji, w której nie zawarto daty publikacji strony internetowej oraz daty ostatniej jej aktualizacji (tj. danych wskazanych w art. 10 ust. 4 pkt 1-2 UDC) oraz zmodyfikowano treść akapitów drugiego⁴⁹ i czwartego wzoru⁵⁰, b/ braku identyfikatorów *a11y-data-aktualizacja* (brak daty ostatniej aktualizacji) i *a11y-data-przegląd* (brak daty ostatniego przeglądu), c/ braku oświadczenia o ostatnim przeglądzie oświadczenia, d/ braku daty ostatniej aktualizacji strony internetowej, e/ zastosowania nagłówka *h₃* zamiast *h₂* w części *Obsługa wniosków i skarg związanych z dostępnością*. Powyższe stanowiło naruszenie art. 10 ust. 2 UDC oraz świadczyło o niezachowaniu należytej staranności – przy wykorzystaniu informacji udostępnionych przez Ministra właściwego do spraw informatyzacji na podstawie art. 12 pkt 7 UDC.

Koordynator wyjaśniła, że *opracowana deklaracja dostępności w znacznej części nie odbiega od wzoru. Nieznaczna modyfikacja zapisów w deklaracji, odbiegająca od wzoru, według którego dokument powinien być sporządzony, chociaż nie powinna mieć miejsca, nie zmienia jednak jej znaczenia*. Jednocześnie Koordynator podała, że *przygotowywana aktualizacja deklaracji dostępności będzie zgodna ze wzorem*. W złożonych wyjaśnieniach Koordynator poinformowała: *przygotowując*

⁴⁸ Zagadnienie to zostało szerzej opisane w Obszarze 2, pkt 3 Opisu stanu faktycznego oraz w pkt 2 w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

⁴⁹ Modyfikacja zapisu z *Niniejsze oświadczenie w sprawie dostępności ma zastosowanie do... na Deklaracja dostępności dotyczy strony internetowej...*

⁵⁰ Modyfikacja zapisu z *Niniejsza strona jest w pełni zgodna... na Ta strona internetowa jest w pełni zgodna...*

Deklarację dostępności z Panią Sekretarz Urzędu, kierując się wiedzą zdobytą w czasie szkolenia i pomocą informatyka, przyjął, że strona internetowa Urzędu i strona BIP są w pełni zgodne z UDC. Moja wiedza informatyczna jest bardzo skromna, stąd zaistniały błędy.

Wójt wskazał, że powyższe (...) skonsultowałem z pracownikami firmy, która zaprojektowała i utrzymuje nasze strony internetowe, wysyłając do nich prośbę o zweryfikowanie i odniesienie się do niepoprawności naszych deklaracji dostępności. Otrzymałem informację, cyt.: Deklaracja jest zgodna z nowymi wytycznymi Ministerstwa Cyfryzacji. Stosuje się do stron w języku polskim. Wójt wyjaśnił również: deklaracja nie była aktualizowana, stąd prawdopodobnie brak daty ostatniej aktualizacji. Ponadto uważam, że zapisy widniejące w deklaracjach dostępności na stronie internetowej Urzędu oraz na stronie BIP są proste, czytelne, znaczeniowo tożsame, a co najistotniejsze są bardziej zrozumiałe dla odbiorcy.

Zastępująca Wójta Sekretarz Gminy wyjaśniła, że Koordynator oraz moja osoba, we współpracy z informatykiem, przygotowując deklarację dostępności Urzędu, nie mieliśmy wystarczającej wiedzy, że strona internetowa Urzędu oraz strona BIP są tylko częściowo zgodne z UDC.

(akta kontroli str. 87-93, 104-112, 120-124, 176-183, 185-188, 615-643)

OCENA CZĄSTKOWA

Wójt podjął działania mające na celu przygotowanie Urzędu do realizacji obowiązków w zakresie zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami dostępności architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjno-informacyjnej Urzędu, przy czym działania te nie były wystarczające.

Wójt wyznaczył koordynatora ds. dostępności, określił jego zadania oraz opublikował dane na stronie internetowej i stronie BIP Urzędu, jednak nie ustalił mierników służących do monitorowania wykonania jego ustawowych zadań, ani nie zapewnił określenia jego zakresu obowiązków. W Urzędzie zapewniono przygotowanie i zatwierdzenie przez Wójta *Planu działania*, jednak nie podjęto skutecznych działań w celu jego wdrożenia oraz niezwłocznego opublikowania na stronie BIP Urzędu. W dokumentach strategicznych opracowanych w Urzędzie zawarto treści uwzględniające zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami w ramach planowanej działalności Urzędu, przy czym w treści 21 z 26 (81%) umów, na podstawie których zlecano lub powierzano realizację zadań publicznych lub udzielano zamówień publicznych Wójt nie zagwarantował uwzględnienia minimalnych wymagań służących zapewnieniu tej dostępności. W Urzędzie zapewniono publikację deklaracji dostępności cyfrowej strony internetowej oraz strony BIP Urzędu, jednak przedmiotowe dokumenty sporządzono w sposób nierzetelny i nie poddano ich przeglądowi ani nie aktualizowano.

OBSZAR

2. Prowadzenie działalności przy spełnieniu wymagań służących zapewnieniu dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami

Opis stanu faktycznego

1. Wójt zapewnił przygotowanie, przekazanie i opublikowanie *Raportów o stanie zapewnienia dostępności podmiotu publicznego*⁵¹ sporządzonych na dzień 1 stycznia 2021 r. i 1 stycznia 2025 r.

Przedmiotowe dokumenty sporządzono za pośrednictwem Portalu Statystycznego Głównego Urzędu Statystycznego⁵² odpowiednio 12 marca 2021 r. i 31 marca 2025 r., a udostępniono na stronie BIP Urzędu 18 marca 2021 r. i 1 kwietnia 2025 r. Raporty o zapewnieniu dostępności złożone zostały na właściwych formularzach, jednak ich treść nie była w pełni zgodna ze stanem faktycznym, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 87-89, 95-103, 126-128, 200-205)

Treść opublikowanych raportów o zapewnieniu dostępności wskazywała, że w latach 2021-2025 dostępność Urzędu w zakresie architektonicznym i w zakresie dostępu alternatywnego nie uległa zmianie, a w zakresach cyfrowym i komunikacyjno-informacyjnym poprawiła się. Przedmiotowe zmiany mające na celu poprawę dostępności Urzędu obejmowały dostosowanie strony internetowej Urzędu do zgodności z przepisami UDC (w zakresie cyfrowym) i zapewnienie pomocy tłumacza języka migowego w kontakcie osobistym (w zakresie informacyjno-komunikacyjnym). Analiza obu raportów o zapewnieniu dostępności wykazała różnice treści w nich zawartych, przy jednoczesnym braku podejmowania przez Urząd działań w zakresie obejmującym te rozbieżności⁵³. Koordynator wyjaśniła: *sporządzając Raport o stanie dostępności na dzień 1 stycznia 2025 r. analizowałam czy strona spełnia wymogi wyszczególnione w tabeli przekazanej w czasie szkolenia, które odbyłam w marcu 2025 r. przygotowującym do sporządzenia przedmiotowego raportu. Zgodnie z informacjami przekazanymi w ramach tego szkolenia zaznaczenie ponad 50% odpowiedzi pozytywnych uprawniało do tego, by określić stronę jako w pełni zgodną z przepisami UDC. Natomiast sporządzając Raport o zapewnieniu dostępności na dzień 1 stycznia 2021 r. analizowałam stronę samodzielnie w oparciu o informacje uzyskane w czasie pierwszego szkolenia z zakresu dostępności, nie posiadając żadnych tabeli czy zestawień. Nie analizowałam natomiast, czy w okresie 1 stycznia 2021 r. – 1 stycznia 2025 r. zwiększona została funkcjonalność strony. Koordynator poinformowała również, że w okresie pomiędzy sporządzeniem raportu w roku 2021 a 2025 r. zostały podjęte ustalenia, że w przypadku zgłoszenia potrzeby skorzystania z tłumacza języka migowego przez osobę ze szczególnymi*

⁵¹ Dalej: Raport o zapewnieniu dostępności.

⁵² Dalej: PS GUS.

⁵³ Przedmiotowe rozbieżności obejmowały: a/ liczbę prowadzonych stron internetowych (w Raporcie o zapewnieniu dostępności sporządzonym na dzień 1 stycznia 2025 r. wskazano dwie strony, a na dzień 1 stycznia 2021 r. – jedną); b/ zgodność prowadzonych stron internetowych z wymogami UDC (w Raporcie o zapewnieniu dostępności sporządzonym na dzień 1 stycznia 2025 r. wskazano zgodność, a na dzień 1 stycznia 2021 r. – częściową zgodność).

potrzebami, taki kontakt zostanie zapewniony w ciągu 2-3 dni roboczych od dnia zgłoszenia.

(akta kontroli str. 95-103, 215-217, 221)

Informacje wykazane w raporcie o zapewnieniu dostępności sporządzonym na dzień 1 stycznia 2025 r. były zgodne z *Planem działania*.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę, że w *Planie działania* określono obszary działań i sposób ich realizacji adekwatnie do sytuacji Urzędu, przy czym nie wskazano precyzyjnie terminu ich realizacji, ani okresu obowiązywania *Planu działania*. Powyższe umożliwiałoby zaistnienie sytuacji, w której przedmiotowy dokument pozostawałby aktualny bez podejmowania jakichkolwiek działań ze strony kontrolowanej jednostki.

(akta kontroli str. 54-56, 95-98)

Nie wystąpiły przypadki nałożenia przez ministra właściwego ds. informatyzacji kary pieniężnej z tytułu nieuzasadnionego i uporczywego niezapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej lub aplikacji mobilnej – w związku z brakiem poprawy tej dostępności.

(akta kontroli str. 149-150)

2. W okresie od 20 września 2021 r. do 1 stycznia 2025 r. do Urzędu nie wpłynęły wnioski o zapewnienie dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej lub łącznie architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej. W okresie od 2 stycznia 2021 r. do 1 stycznia 2025 r. nie złożono również żadnych żądań zapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej Urzędu.

(akta kontroli str. 95-103)

W okresie objętym kontrolą⁵⁴ Prezes Zarządu PFRON nie prowadził postępowań, wszczętych na skutek wniesienia do niego skargi na niezapewnienie dostępności architektonicznej lub informacyjno-komunikacyjnej, w których Urząd był stroną. Nie wystąpiły również przypadki nałożenia przez ministra właściwego ds. informatyzacji kary pieniężnej z tytułu nieuzasadnionego i uporczywego niezapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej.

(akta kontroli str. 95-103, 143-145)

3. Wójt nie zapewnił pełnej dostępności cyfrowej strony internetowej oraz strony BIP Urzędu na poziomie podstawowym. Przedmiotowe strony spełniały dwa spośród czterech badanych kryteriów oceny dostępności cyfrowej Web Content Accessibility Guidelines 2.1⁵⁵, załączonych do UDC, tj. zrozumiałość i solidność (kompatybilność). Kryteria te zostały spełnione we wszystkich sześciu badanych zagadnieniach, tj. nawigacja, wygląd, treści, formularze, multimedia i dokumenty. Natomiast pozostałe dwa kryteria ww. ocen dostępności – postrzegalność i funkcjonalność częściowo nie zostały spełnione w zagadnieniach objętych badaniem. Powyższe było niezgodne z zapisami zawartymi w Deklaracjach dostępności oraz Raporcie o zapewnieniu

⁵⁴ Od 1 stycznia 2019 r. do zakończenia czynności kontrolnych.

⁵⁵ Dalej: WCAG.

dostępności sporządzonym na dzień 1 stycznia 2025 r. i zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 87-93, 95-98, 125, 172-175, 189-197, 611-614)

4. Budynek stanowiący siedzibę Urzędu Gminy Pawłowiczki był obiektem wolnostojącym, pięciokondygnacyjnym, usytuowanym na nieogrodzonej działce. Obiekt ten powstał ok. 1870 r. i był wpisany do rejestru zabytków pod nr 1998/73. Z uwagi na okres jego powstania oraz brak przeprowadzanych prac budowlanych w postaci nadbudowy, rozbudowy, przebudowy lub zmiany sposobu użytkowania, wytyczne określone w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁵⁶, nie znajdują zastosowania. Zastosowanie miały natomiast: a/ art. 4 ust. 2 pkt 2 UZD - zgodnie z którym podmioty publiczne w ramach zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami były zobowiązane podejmować działania mające na celu usuwanie barier, a także zapobieganie ich powstaniu; b/ art. 6 pkt 1 UZD - zgodnie z którym podmioty publiczne były zobowiązane do zapewnienia wskazanych w tym przepisie minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności ww. osobom w zakresie architektonicznym.

Na terenie przynależącym do obiektu znajdowało się 12 miejsc postojowych, wśród których wyznaczono jedno miejsce dla osób niepełnosprawnych. Miejsce to oznakowane było pionowym znakiem T-29 (tabliczka z namalowanym symbolem osoby niepełnosprawnej) oraz oznakowaniem poziomym w postaci białej koperty (znak P-20). Wymiary i oznakowanie miejsc postojowych dla niepełnosprawnych nie spełniały wymogów określonych w obowiązujących przepisach, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 139-142, 577-583)

W trakcie kontroli ustalono, że zgodnie z § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, do budynku prowadzą utwardzone dojścia o szerokości od 1,5 m do 3,4 m. Drzwi wewnętrzne i dwie pary drzwi wejściowych, w zakresie położenia, kształtu oraz ich wysokości, spełniały normy wskazane w §§ 61 ust. 1 i 75 ust. 2 ww. rozporządzenia. Wejścia do budynków były oświetlone za pomocą kinkietów⁵⁷. Przy wejściu od północno-zachodniej strony obiektu zastosowano związaną z budynkiem pochylnię, zapewniającą dostęp do kondygnacji z pomieszczeniem, w którym obsługiwane były osoby ze szczególnymi potrzebami. Pochylnia spełniała warunki określone w §§ 70 i 71 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków w zakresie: a/ wysokości: 0,41 m, b/ długości 8,03 m, c/ kąta nachylenia - 7°, e/ zapewnienia obustronnych poręczy z odstępem pomiędzy nimi wynoszącymi 1,1 m, f/ wysokości podwójnych barierek - 0,75 m oraz 0,9 m. Ponadto zgodnie z § 296 ust. 1 ww. rozporządzenia w obiekcie konstrukcja schodów zabezpieczała powierzchnie od strony przestrzeni otwartej. W budynku miejsca ze zmianą poziomu podłogi były oznakowane za pomocą taśm ostrzegawczych. Zgodnie z art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej

⁵⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1225, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie warunków technicznych budynków.

⁵⁷ Zgodnie z § 64 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków.

i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁵⁸, zapewniono wstęp do budynku dla osoby korzystającej z psa asystującego.

(akta kontroli str. 139-142)

Budynek nie spełniał wymagań dotyczących dostępności architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami określonych w UZD i rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych budynków, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 139-142)

Stan budynku odpowiadał danym wynikającym z Raportu o zapewnieniu dostępności sporządzonym na dzień 1 stycznia 2025 r. Informacja na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, była udzielana w sposób wizualny i głosowy⁵⁹.

(akta kontroli str. 95-103, 139-142)

W budynku nie zapewniono miejsca zbiórki do ewakuacji lub ratowania osób ze szczególnymi potrzebami oraz ewentualnego sprzętu do takich działań. Zagadnienie to szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 139-142, 473-569)

5. Wójt podjął działania mające na celu zapewnienie dostępności informacyjno-komunikacyjnej w Urzędzie, przy czym nie wystarczyły one do zapewnienia dostępności w minimalnym zakresie wynikającym z UZD.

W Urzędzie zastosowano rozwiązania mające na celu umożliwienie osobom ze szczególnymi potrzebami kontaktu z Urzędem w formie: a/ poczty elektronicznej, b/ faksu, c/ pomocy tłumacza języka migowego w kontakcie osobistym w przeciągu 2-3 dni roboczych. Nie zapewniono natomiast możliwości kontaktu za pomocą formularza kontaktowego, przesyłania wiadomości tekstowych (w tym z wykorzystaniem wiadomości SMS, MMS lub komunikatorów internetowych) oraz komunikacji audiowizualnej (w tym z wykorzystaniem komunikatorów internetowych). Opisane powyżej rozwiązania, z wyjątkiem formularza kontaktowego, odpowiadały zapisom zamieszczonym w dziale trzecim części pierwszej Raportu o zapewnieniu dostępności sporządzonego na dzień 1 stycznia 2025 r.

Urząd, zgodnie z treścią ww. Raportu (dział trzeci, część druga), nie posiadał urządzeń ani środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących.

Na stronie internetowej Urzędu nie została zamieszczona informacja o zakresie jego działalności. Konsekwencją tego był brak zapewnienia na ww. stronie informacji nt. głównych zadań podmiotu w formie maszynowo odczytywalnego tekstu, pomimo że przedmiotowa strona miała zapewnioną ww. funkcjonalność. Na stronie internetowej Urzędu nie udostępniono również informacji nt. głównych zadań podmiotu w postaci nagrania treści w polskim języku migowym (pliku wideo) oraz informacji w tekście łatwym do czytania. Informacje w powyższym zakresie, z wyjątkiem maszynowo odczytywalnego tekstu, odpowiadały zapisom zamieszczonym w dziale trzecim części trzeciej Raportu

⁵⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 44, ze zm.

⁵⁹ Informacja głosowa była udzielana przez wszystkich pracowników Urzędu.

o zapewnieniu dostępności sporządzonego na dzień 1 stycznia 2025 r. Powyższe zagadnienia szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 95-98, 139-142, 194-197)

6. Wójt wyjaśnił, że w związku z realizacją przez Gminę zadań nałożonych na podstawie przepisów UZD zdiagnozowano trudności: *a/ techniczne w zakresie dostępności architektonicznej – wymagają modernizacji infrastruktury, co jest kosztowne i czasochłonne, b/ problemy z finansowaniem – dostępność wymaga znacznych nakładów finansowych w przypadku pełnego dostosowania budynku urzędu dla osób ze szczególnymi potrzebami, c/ potrzebne są jasne i przejrzyste wytyczne interpretacyjne dla przepisów ustawy*. Precyzując potrzebę zmian bądź doprecyzowania istniejących zapisów UZD Wójt podkreślił: *a/ zadania koordynatora ds. dostępności wymienione w art. 14 ust. 2 ustawy są zbyt ogólne, b/ plan działania, o którym mowa w art. 14 ust. 2 pkt 2 oraz w ust. 3 nie został dokładnie określony, c/ zapis w art. 4 ust. 3 zobowiązujący podmiot publiczny do określenia w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie realizacji zadań publicznych lub zamówień publicznych jest enigmatyczny, d/ zapis dotyczący uniwersalnego projektowania jest pobieżnie zapisany w ustawie, e/ art. 6 wskazujący na minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, mimo że wydaje się doprecyzowany i wskazuje na konkretne zadania, to nie uwzględnia specyfiki różnorodności funkcjonujących urzędów*. Jednocześnie Wójt zaznaczył, że w zakresie realizacji zadań na podstawie przepisów UDC nie zostały stwierdzone trudności z ich realizacją.

(akta kontroli str. 584-592)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Koordynator sporządziła Raport o stanie dostępności Urzędu na dzień 1 stycznia 2025 r. w sposób nierzetelny, gdyż zamieszczone zostały w nim dane, które nie były zgodne ze stanem faktycznym. W dokumencie tym wskazano, że w Urzędzie w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej zapewniono komunikację poprzez zastosowanie formularza kontaktowego oraz że zapewniono na stronie internetowej Urzędu informację nt. zakresu działalności Urzędu w formie tekstu odczytywalnego maszynowo. Obie ww. formy dostępności informacyjno-komunikacyjnej, zarówno na stronie BIP Urzędu jak i na stronie internetowej, nie były jednak dostępne. W Raporcie z 2025 r. wskazano także, że obie strony internetowe Urzędu są w pełni zgodne z wymogami UDC, w sytuacji gdy faktycznie obie te strony internetowe były zgodne częściowo z tymi wymogami. Skutkiem powyższego było zawarcie w przedmiotowym dokumencie informacji niezgodnych ze stanem faktycznym w dziale drugim *Dostępność cyfrowa* oraz dziale trzecim *Dostępność informacyjno-komunikacyjna* pkt 1 lit. a oraz pkt 3 lit. a⁶⁰.

⁶⁰ Zastosowanie formularza kontaktowego jako sposobu/środka wspierającego komunikowanie się Urzędu z osobami ze szczególnymi potrzebami (dział trzeci pkt 1 lit. a *Raportu o zapewnieniu dostępności*) oraz zapewnienie na stronie internetowej urzędu informacji o zakresie działalności jednostki w postaci tekstu odczytywalnego maszynowo (dział trzeci pkt 3 lit. a *Raportu o zapewnieniu dostępności*).

Koordynator wyjaśniła, że sporządzając Raport o zapewnieniu dostępności na dzień 1 stycznia 2025 r. sformułowanie zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami obsługę z wykorzystaniem formularza kontaktowego rozumiałam jako możliwość złożenia wniosku od osób ze szczególnymi potrzebami o zapewnienie szczególnej formy komunikacji, o którym mowa w dziale trzecim pkt 4 przedmiotowego raportu. Na podstawie informacji przekazanych na szkoleniu z zakresu dostępności, w którym uczestniczyłam 25 kwietnia 2025 r. uznałam, że formularz kontaktowy i możliwość złożenia ww. wniosku to dwa odrębne dokumenty. W złożonych wyjaśnieniach Koordynator poinformowała również: z materiałów, jakie otrzymałam na szkoleniu oraz z pomocy informatyka, przyjąłam, że obie strony są zgodne z UDC.

(akta kontroli str. 95-99, 215-217, 629-6643)

2. Wójt nie zapewnił pełnej dostępności cyfrowej strony internetowej i strony BIP Urzędu na poziomie podstawowym, co było działaniem nierzetelnym oraz nie spełniało kryteriów 1.1.1 i 2.4.4 WCAG, załączonych do UDC. Skutkowało to utrudnieniem lub brakiem dostępu do wybranych informacji osobom ze szczególnymi potrzebami. Przeprowadzona w toku kontroli weryfikacja ww. stron wykazała, że we wszystkich sześciu badanych zagadnieniach – nawigacja, wygląd, treści, formularze, multimedia i dokumenty – spełniały one dwa spośród czterech kryteriów oceny dostępności objętych tym badaniem, tj. zrozumiałość i solidność (kompatybilność). Natomiast pozostałe dwa kryteria ww. ocen dostępności – postrzegalność i funkcjonalność częściowo nie zostały spełnione, dotyczyło to: a/ braku spełniania kryterium Treść nietekstowa w linkach⁶¹ bez alternatywy w wersji edytowalnej dla dokumentu, co niezgodne było z kryterium 1.1.1 WCAG, wskazanym jako poziom zgodności A (podstawowy) w załączniku do UDC; b/ braku spełniania kryterium Cel linku w kontekście w linkach⁶², w których po kliknięciu brak było ostrzeżenia, że otworzy się nowa zakładka - co niezgodne było z kryterium 2.4.4 WCAG wskazanym jako poziom zgodności A (podstawowy) w załączniku do UDC. Koordynator oraz Zastępująca Wójta Sekretarz Gminy wyjaśniły, że powyższe spowodowane było niedopatrzeniem i/lub brakiem odpowiedniej wiedzy.

(akta kontroli str. 611-643)

3. Wójt nie podjął skutecznych działań zmierzających do zapewnienia w budynku Urzędu minimalnych wymagań służących zagwarantowaniu dostępności architektonicznej osobom ze szczególnymi potrzebami (zgodnie z art. 6 pkt. 1 UZD), czy też mających na celu usuwanie tych barier⁶³ oraz zapobieganie ich powstaniu (zgodnie z art. 4 ust. 2 UZD). I tak:

⁶¹ a/ <https://bip.pawlowiczki.pl/129/255/dowod-osobisty.html>, b/ <https://pawlowiczki.pl/284/raporty.html>, c/ <https://bip.pawlowiczki.pl/download/attachment/5165/odpowiedz-na-petycje.pdf>, d/ <https://bip.pawlowiczki.pl/874/plany-lowieckie-20242025.html>, e/ <https://pawlowiczki.pl/129/276/dowod-osobisty.html>, f/ <https://pawlowiczki.pl/284/raporty.html>, g/ <https://pawlowiczki.pl/download/attachment/5165/odpowiedz-na-petycje.pdf>, h/ <https://pawlowiczki.pl/1030/plany-lowieckie.html?searchKey=plany%20%C5%82owieckie> (dostęp do ww. stron: 4 lipca 2025 r.)

⁶² a/ <https://bip.pawlowiczki.pl/1140/328/cyberbezpieczenstwo.html>, b/ <https://pawlowiczki.pl/97/221/gminny-osrodek-pomocy-spoecznej.html>, c/ <https://pawlowiczki.pl/1140/cyberbezpieczenstwo.html?searchKey=cyberbezpiecze%C5%84stwo> (dostęp do ww. stron: 4 lipca 2025 r.)

⁶³ W szczególności w oparciu o aktualnie obowiązujące normy.

1/ Wbrew wymogowi określone w art. 6 pkt. 1 lit. a UZD w budynku nie zapewniono wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków, tj.:

a/ budynek Urzędu nie został wyposażony w dźwig osobowy, który umożliwiłby dostęp osobom ze szczególnymi potrzebami do wszystkich kondygnacji, tworząc w ten sposób barierę na pionowej przestrzeni komunikacyjnej budynku;

b/ zamontowane dwuskrzydłowe drzwi wejściowe miały parametry odbiegające od aktualnie obowiązujących norm, co mogło stanowić barierę na poziomej płaszczyźnie komunikacyjnej budynku (skrzydło główne o szerokości 0,8 m, natomiast skrzydło lewe - 0,5 m)⁶⁴;

c/ drzwi wejściowe miały progi o parametrach odbiegających od aktualnie obowiązujących norm, co stanowiło barierę na poziomej płaszczyźnie komunikacyjnej obiektu (wysokość 0,03 m)⁶⁵;

d/ pochylnia przeznaczona do ruchu pieszego i dla osób poruszających się przy użyciu wózka inwalidzkiego nie posiadała spocznika, umożliwiającego swobodne otwieranie drzwi wejściowych przez osoby poruszające się na wózku inwalidzkim⁶⁶, co utrudniało tym osobom wejście do budynku Urzędu;

e/ drzwi wewnętrzne prowadzące do pomieszczenia przeznaczonego do obsługi osób ze szczególnymi potrzebami oraz do pomieszczenia higienicznosanitarnego miały parametry odbiegające od aktualnie obowiązujących norm, co mogło stanowić przeszkodę w swobodnym dostępie do tych pomieszczeń dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim (szerokość 0,8 m)⁶⁷;

f/ drzwi prowadzące do pomieszczenia higienicznosanitarnego nie były pozbawione progów (miały próg o wysokości 0,05 m)⁶⁸, co stanowiło przeszkodę na poziomej przestrzeni komunikacyjnej budynku;

g/ schody prowadzące na drugie piętro miały zamontowane przyścienne poręcze umożliwiające na nich wyłącznie ruch jednostronny⁶⁹, co stanowiło barierę na pionowej przestrzeni komunikacyjnej budynku mogącą uniemożliwić lub znacząco utrudnić osobom z niepełnosprawnościami poruszanie się w pionowych płaszczyznach komunikacyjnych budynku;

2/ Wbrew wymogowi określone w art. 6 pkt 1 lit. b UZD w budynku nie zainstalowano urządzeń ani nie zastosowano środków technicznych i rozwiązań

⁶⁴ Por. § 62 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, określający minimalną szerokość drzwi wejściowych na 0,9 m, a w przypadku zastosowania drzwi zewnętrznych dwuskrzydłowych ustalający szerokość skrzydła głównego na nie mniej niż 0,9 m.

⁶⁵ Por. § 62 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, wskazujący na maksymalną wysokość progów w drzwiach zewnętrznych (nie może przekraczać 0,02 m).

⁶⁶ Por. § 71 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, wskazujący, że powierzchnia spocznika przy pochylni dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich powinna mieć wymiary co najmniej 1,5 x 1,5 m poza polem otwierania skrzydła drzwi wejściowych do budynku.

⁶⁷ Por. § 75 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, wskazujący, że szerokość drzwi wewnętrznych, zamontowanych w budynku użyteczności publicznej powinna wynosić co najmniej 0,9 m.

⁶⁸ Por. § 75 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, wskazujący, że drzwi w budynku użyteczności publicznej nie powinny mieć progów.

⁶⁹ Por. § 296 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, stanowiący, że znajdujące się w budynku użyteczności publicznej schody wewnętrzne i zewnętrzne, powinny mieć balustrady lub poręcze przyścienne, umożliwiające lewo- i prawostronne ich użytkowanie.

architektonicznych umożliwiających dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych.

Koordynator wyjaśniła, że w kwestii wyposażenia budynku Urzędu w dźwig osobowy *zadanie jest trudne do zrealizowania m.in. ze względów architektonicznych. Zarówno wewnątrz budynku jak i na zewnątrz brakuje odpowiedniego miejsca do jego wykonania. Ponadto wiąże się to również z dużymi kosztami i uzyskaniem zgody od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Takiej samej zgody wymagałaby zmiana szerokości drzwi, która wiąże się ze zmianami konstrukcyjnymi budynku.* Jako powód zaniechania działań w sprawie minimalnej powierzchni spocznika, który by odpowiadał warunkom technicznym określonym w rozporządzeniu, Koordynator wskazała *brak odpowiednich warunków do wykonania pochylni o wymiarach zgodnych z rozporządzeniem, tj. małą powierzchnię działki, na której pochylnia została wykonana.* Wykonanie pomieszczenia higienicznosanitarnego, przeznaczonego dla osób niepełnosprawnych Koordynator określiła jako *trudne do wykonania, ze względów architektonicznych.* Brak odpowiedniego pomieszczenia, w którym można swobodnie manewrować wózkami oraz świadomość, że budynek jest zabytkowy i na każdą zmianę i przebudowę, potrzebna jest zgoda Konserwatora Zabytków, spowodowała z jej strony, brak podjętych w tym zakresie działań.

Bezczynność w sprawie wykonania przyściennych poręczy na znajdujących się w budynku schodach, umożliwiających lewo- i prawostronne użytkowanie Koordynator uzasadniła *niewielką znajomością przepisów w tym zakresie.*

Wójt wyjaśnił, że w kwestii wymiarów drzwi potwierdził, iż *nie spełniają one wymagań określonych w ww. rozporządzeniu.* Jednocześnie nadmienił, że *zmiana szerokości większości wskazanych drzwi wiąże się z przebudową elementów konstrukcyjnych tj. nadproży, co wiąże się z koniecznością uzgodnienia takiej inwestycji z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Opolu.* Odnosząc się do wymiarów powierzchni spocznika przy pochylni dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich Wójt wskazał, że *nie spełnia ona wskazanych w przepisach parametrów z uwagi na niewielką odległość do granicy z działką sąsiednią. Wybudowanie spocznika zgodnie z obowiązującymi przepisami wiązałoby się wejściem na działkę sąsiednią, tj. dz. [...]**. Brak ogólnodostępnego pomieszczenia higienicznosanitarnego przeznaczonego dla osób niepełnosprawnych Wójt uzasadnił *problematycznym układem architektonicznym pomieszczeń (niewielkie pomieszczenia, masywne przegrody budowlane) oraz koniecznością dokonania uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Opolu.* Wójt oświadczył, że poręcze na znajdujących się wewnątrz budynku schodach zostaną niezwłocznie wykonane, a brak elementów wskazanych w art. 6 pkt 1 lit. b UZD uzasadnił *niedopatrzaniem* i zobowiązał się do ich zakupu *z uwzględnieniem możliwości finansowych Urzędu oraz ich ewentualnego wdrożenia.*

(akta kontroli str. 95-103, 139-142, 165-171, 566-567)

4. Wójt nie zapewnił osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób, co w konsekwencji mogło prowadzić do nieprawidłowego sposobu ich ewakuacji. Było to niezgodne z art. 6 pkt 1 lit e UZD, który przewiduje wymóg zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób jako

minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności architektonicznej.

Weryfikacja Instrukcji Bezpieczeństwa Pożarowego dla budynku Gminy wykazała, że nie zostały w niej uregulowane zasady ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami, co potwierdziła również w trakcie oględzin Koordynator.

Koordynator wyjaśniła, że *nie podjęła działań w zakresie miejsca zbiórki do ewakuacji lub ratowania osób ze szczególnymi potrzebami oraz zakupu ewentualnego sprzętu do ich ewakuacji lub ratowania, ze względu na niewielką znajomość przepisów p.poż.*

Wójt wyjaśnił, że *miejsce dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie wyznaczone niezwłocznie. Zorientujemy się także w asortymencie ewentualnego sprzętu do ewakuacji lub ratowania osób ze szczególnymi potrzebami. Dokonamy jego zakupu.*

(akta kontroli str. 165-171, 473-569, 566-567)

5. Wójt nie zapewnił minimalnych wymagań dotyczących wymiarów oraz oznakowania miejsca postojowego przeznaczonego dla osób niepełnosprawnych. I tak:

a/ na parkingu przynależnym do Urzędu wyznaczono miejsce postojowe przeznaczone dla osób niepełnosprawnych o długości 4,6 m, wbrew wymogowi określone w § 21 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie warunków technicznych budynków, który stanowił, że stanowiska postojowe dla samochodów osobowych użytkowanych przez osoby niepełnosprawne powinny mieć długość wynoszącą co najmniej: 5 m;

b/ w trakcie oględzin wyznaczone przy budynku Urzędu miejsce postojowe dla osób z niepełnosprawnościami było oznakowane wyłącznie znakiem pionowym T-29 (tabliczka z namalowanym symbolem osoby niepełnosprawnej) wraz z oznakowaniem poziomym stanowiącym wyłącznie znak koperty (oznakowanie P-20), tj. wbrew § 52 ust. 4 i § 92 rozporządzenia Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych oraz pkt 5.2.18 załącznika nr 1 i pkt 5.2.4. załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach⁷⁰, które stanowiły, że: [1] znak D-18a "parking - miejsce zastrzeżone" oznacza miejsce przeznaczone na postój pojazdu uprawnionej osoby; [2] w razie potrzeby wyznaczenia miejsca postoju przeznaczonego tylko dla pojazdu samochodowego uprawnionej osoby niepełnosprawnej o ograniczonej sprawności ruchowej oraz kierującego pojazdem przewożącego taką osobę, pod znakiem D-18 należało umieścić tabliczkę T-29; [3] w przypadku przeznaczenia stanowisk postojowych dla osób niepełnosprawnych należało wewnątrz "koperty" umieścić znak P-24; [4] stanowiska postojowe dla pojazdów osób niepełnosprawnych wyznaczone znakiem P-20 "koperta" powinny mieć nawierzchnię barwy niebieskiej; brakujące oznakowanie pionowe zostało uzupełnione, co potwierdziły oględziny przeprowadzone 30 kwietnia 2025 r.

Koordynator wyjaśniła, że nieprawidłowe wymiary miejsc postojowych wynikały z nieuwagi, a dokładnie z błędu w mierzaniu. Brak działań w zakresie

⁷⁰ Dz. U. z 2019 r. poz. 2311, ze zm.

oznakowania miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych odpowiednimi znakami drogowymi wynikał z niewystarczającej znajomości rozporządzenia w sprawie znaków drogowych.

Wójt wyjaśnił, że drugie miejsce postojowe dla osób niepełnosprawnych o wymiarach 3,6 m x 5,3 m zostało zapewnione przy ulicy Plac Jedności Narodu, (naprzeciwko budynku Urzędu). Wyżej wymienione miejsce postojowe zlokalizowano w najmniejszej możliwej odległości od pochylni dla osób niepełnosprawnych, prowadzącej do budynku Urzędu. Miejsce postojowe dla osób niepełnosprawnych zlokalizowane od strony parkingu budynku Urzędu jest usytuowane w najmniejszej możliwej odległości od wejścia głównego do budynku Urzędu. (...) Długość tego miejsca postojowego zostanie powiększona do właściwych wymiarów. Wójt przyznał, że oznakowanie miejsc postojowych jest niekompletne, w związku z czym zostanie ono uzupełnione.

(akta kontroli str. 139-142, 165-171, 224, 566-567)

6. Wójt nie zapewnił minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności informacyjno-komunikacyjnej Urzędu, tj. w zakresie instalacji urządzeń lub środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących oraz zamieszczenia na stronie internetowej Urzędu informacji o zakresie jego działalności w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania. Powyższe stanowiło naruszenie art. 6 pkt 3 lit. b-c UZD. Skutkiem powyższego zaniechania był utrudniony kontakt z Urzędem przez osoby ze szczególnymi potrzebami.

Koordynator wyjaśniła: *nie podjęłam działań zmierzających do zamieszczenia informacji na stronie internetowej Urzędu o zakresie jego działalności w postaci tekstu odczytywalnego maszynowo przez nieuwagę i niewystarczającą znajomość przepisów, nakładających na Urząd spełnienie wymagań zawartych w UZD.* Jednocześnie Koordynator zapewniła, że mając na celu uzupełnienie wiedzy, w 2025 r. zapisała się na dwa szkolenia z tematyki dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. W złożonych wyjaśnieniach Koordynator wskazała również: *miałam świadomość, że jest potrzeba wyposażenia Urzędu we wskazany zakres, co potwierdza ujęcie stosownych zapisów w Planie działania. Potrzeba ta została zidentyfikowana w czasie sporządzania Raportu o zapewnieniu dostępności na dzień 1 stycznia 2021 r. i w okresie pomiędzy sporządzeniem ww. raportu a opracowaniem Planu działania poszukiwałam informacji w zakresie dostępności przedmiotowych systemów i urządzeń oraz ich cen. Jednak brak potrzeby wykorzystania takich urządzeń w Urzędzie, tj. zgłoszenia się w Urzędzie osób z takimi potrzebami, sprawił że do dnia dzisiejszego nie został on zakupiony.* W złożonych wyjaśnieniach Koordynator poinformowała, że niepodjęcie działań mających na celu udostępnienie na stronie internetowej Urzędu informacji nt. głównych zadań podmiotu wynika z nieuwagi oraz braku dostatecznej wiedzy.

Wójt wyjaśnił, że brak informacji o zakresie działalności Urzędu wynikał z przeoczenia oraz zwiększonego nakładu pracy z uwagi na m.in. panującą sytuację epidemiczną. Jednocześnie Wójt zobowiązał się do zapewnienia w najbliższym czasie ww. funkcjonalności.

Wójt wyjaśnił również, że *nie zapewniono w urzędzie urządzeń lub środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących z uwagi m.in. na fakt, że nie zaistniała*

dotychczas taka potrzeba ze strony osób ze szczególnymi potrzebami. Stąd umknął mojej uwadze ten wymóg.

(akta kontroli str. 95-99, 129-138, 215-220, 615-641)

7. Wójt nierzetelnie sprawował nadzór nad wykonaniem zadań związanych z dostępnością Urzędu dla osób ze szczególnymi potrzebami w celu ich efektywnej i skutecznej realizacji, czego skutkiem były opisane powyżej nieprawidłowości. Zgodnie ze standardem II.B pkt 11 *Standardów kontroli zarządczej, należy prowadzić nadzór nad wykonaniem zadań w celu ich oszczędnej, efektywnej i skutecznej realizacji.*

W powyższej sprawie Wójt wyjaśnił: *nie mam jakiś szczególnie określonych form czy metod sprawowania nadzoru oraz narzędzi, których używam w związku z nim. Najważniejszy jest dla mnie człowiek, jego kompetencje, wiedza i empatia, który z oddaniem pracuje na rzecz wspólnego dobra mieszkańców, którzy są odbiorcami usług świadczonych przez urząd. Zważywszy na specyfikę, działalność oraz strukturę organizacyjną naszego urzędu, liczbę zatrudnionych pracowników mogę śmiało stwierdzić, że funkcjonujemy dobrze. Zawsze jestem otwarty na uwagi i poświęcam czas na konsultacje, rozmowy, które wiele wnoszą do naszej codziennej pracy. I choć może czasami nie przekłada się to na procedury formalne w postaci pisanej, to jednak śmiem twierdzić, że kontakt słowny z pracownikiem (rozpatrywanie czy rozwiązywanie problemów) wnosi wiele pozytywów w działaniach pracowników i realizacji przez nich zadań. Podejmowałem działania w ramach nadzoru nad realizacją zadań określonych w UZD, pozostając w ciągłym kontakcie z koordynatorem. Przyznaję, że dziś z perspektywy czasu zdaję sobie sprawę, że niektóre zadania, przez niedopatrzenie nie zostały zrealizowane.*

(akta kontroli str. 205-210)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba kontroli negatywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w opisanym powyżej obszarze. W okresie objętym kontrolą Urząd nie spełniał wymagań określonych w UZD w zakresie dostępności architektonicznej i komunikacyjno-informacyjnej. Nie podjęto również działań zmierzających do spełnienia tych wymagań. Jakkolwiek Wójt podjął działania mające na celu zapewnienie na poziomie podstawowym dostępności cyfrowej Urzędu, to jednak nie były one wystarczające do jej pełnego zapewnienia. Raport o stanie zapewnienia dostępności na dzień 1 stycznia 2025 r. sporządzony został w sposób nierzetelny, a realizacja zadań z zakresu zapewnienia dostępności Urzędu dla osób ze szczególnymi potrzebami nie była przez Wójta nadzorowana w sposób skuteczny.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

1. Określenie mierników służących do monitorowania wykonania ustawowych zadań koordynatora ds. dostępności.

2. Zapewnienie uwzględnienia w treści *Planu działania* wszystkich wymogów wynikających z UZD.
3. Zapewnienie rzetelnego sporządzania raportów o stanie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz deklaracji dostępności wszystkich stron internetowych Urzędu i ich aktualizacji.
4. Uwzględnianie w treści projektów umów zawieranych przez Gminę postanowień gwarantujących spełnienie minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności oraz zasady uniwersalnego projektowania.
5. Zapewnienie pełnej dostępności cyfrowej na poziomie podstawowym strony internetowej oraz strony BIP Urzędu.
6. Podjęcie działań w celu zapewnienia minimalnych wymagań w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej – dotyczących kwestii instalacji urządzeń/środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących oraz zamieszczenia na stronie internetowej Urzędu informacji o zakresie jego działalności w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania.
7. Podjęcie działań zmierzających do spełnienia w budynku Urzędu minimalnych wymagań służących zagwarantowaniu dostępności architektonicznej osobom ze szczególnymi potrzebami poprzez zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych.
8. Opracowanie i wdrożenie procedur ewakuacji lub ratowania osób ze szczególnymi potrzebami.
9. Podjęcie działań mających na celu prowadzenie skutecznego nadzoru nad wykonaniem zadań związanych z dostępnością Urzędu dla osób ze szczególnymi potrzebami w celu ich efektywnej i skutecznej realizacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 17 lipca 2025 r.

Kontroler

Agnieszka Haba
specjalista kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Opolu

Dyrektor
z up. Janusz Madej
p.o. Wicedyrektor

/podpisano elektronicznie/

* Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) w związku z art. 4 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L nr 119, str. 1) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie dotyczącym danych umożliwiającym zidentyfikowanie osoby fizycznej. Wyłączenia dokonano w interesie osoby fizycznej.